Zápis z pracovní porady s úředníky krajských úřadů k aktuálním otázkám na úseku státního občanství, který se konal dne 5. 4. 2024 ve vzdělávacím středisku Institutu pro veřejnou správu v Benešově

Přítomni:

- podle prezenční listiny zástupci krajských úřadů, Magistrátu hlavního města Prahy, Úřadu městské části Brno - střed, úřadů městských částí Praha 1 až Praha 22 (dále jen „zástupci krajských úřadů“)
- za Ministerstvo vnitra Mgr. et Mgr. Tomáš Bezděk, Mgr. Kateřina Uhrová, Mgr. Jaroslava Pohořelá, Mgr. Bc. Denisa Ondrášková

I. Nabírání žádostí o udělení státního občanství České republiky podle § 11 a násl. zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o státním občanství České republiky“)

Ministerstvo vnitra seznámilo zástupce krajských úřadů s obsahem konzultačního dne a skutečností, že v tomto roce byly s ohledem na zaměření konzultačního dne přizváni rovněž zástupci úřadů městských částí Praha 1 až Praha 22.

II. Matriční doklady a jejich možné vady

Ministerstvo vnitra seznámilo zástupce krajských úřadů s nejčastějšími nedostatky v matričních dokladech předkládaných k žádostem o udělení státního občanství České republiky (viz prezentace ve Sjednoceném informačním prostředí Ministerstva vnitra).

III. Podklady k prokázání podmínek pro udělení státního občanství České republiky podle § 11 a násl. zákona o státním občanství České republiky a jejich možné vady

Ministerstvo vnitra seznámilo zástupce krajských úřadů s nejčastějšími nedostatky v podkladech k prokázání podmínek pro udělení státního občanství České republiky předkládaných k žádostem o udělení státního občanství České republiky (viz prezentace ve Sjednoceném informačním prostředí Ministerstva vnitra).

IV. Stanoviska k zaslaným dotazům

1. *Jak uvádět příjmení žadatelky na dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky nebo prohlašovatelky podle § 35 zákona o státním občanství České republiky na listinu, podle pravidel českého pravopisu, tedy s – ová nebo podle překladu na rodném listě?*

Příjmení ženy je v řízení o udělení státního občanství České republiky přechylováno v souladu s pravidly české mluvnice a stejným způsobem by mělo být postupováno i v řízeních o ostatních způsobech nabytí státního občanství České republiky; v případě, že byl dotčené osobě (žadatelce, prohlašovatelce) vystaven český rodný list nebo oddací list, je třeba řídit se údaji uvedenými v českém matričním dokladu.

2. ***Máme žadatele o udělení státního občanství České republiky nechat zařídit dvojitý překlad matričních dokladů, kdy je každý doklad (rodný list, oddací list) v jiném jazyce (ukrajinština, ruština)?***

   Pokud má žadatel vystavený rodný list v jazyce (např. ruském), ale jméno a příjmení nehodlá do budoucna užívat v podobě uvedené v úředním překladu rodného listu, lze mu doporučit, aby si obstaral matriční doklad nový (tj. např. vystavený v úředním jazyce svého nynějšího domovského státu). Může si obstarat také překlad z jazyka, v němž byl rodný list vystaven, do jazyka svého domovského státu (tj. např. z ruštiny do ukrajinštiny). Pokud tak neučiní, obdrží po nabytí státního občanství České republiky český rodný list, kde budou uvedeny údaje o jménu a příjmení v souladu s původním (např. ruským) rodným listem přeloženým do češtiny.

3. ***Má zaměstnanec a děti starší 15 let k žádosti o udělení státního občanství též dodávat potvrzení ze správy sociálního zabezpečení?***

   Podle § 77 zákona o státním občanství České republiky se k žádostem o udělení státního občanství České republiky připojuje potvrzení správy sociálního zabezpečení. Zákon neposkytuje oporu pro učinění závěru, že cizinci s určitým typem výdělečné činnosti nebo určitého věku takový doklad obstarávat nemusí.

4. ***Pokud si žadatel zařizuje bezdlužnosti přes datovou schránku, je třeba, aby si je nechal vytisknout na poště, tedy aby byly konvertované?***

   Podle § 20 odst. 2 písm. b) zákona o státním občanství České republiky připojí žadatel k žádosti potvrzení, která nejsou starší 30 dnů, o tom, že žadatel nemá v evidenci daní u orgánů Finanční správy České republiky ani Celní správy České republiky evidován nedoplatek s výjimkou nedoplatku, u kterého je povoleno posečkání jeho úhrady nebo rozložení jeho úhrady na splátky. S odkazem na ustanovení § 77 zákona o státním občanství České republiky je povinnou přílohou žádosti rovněž potvrzení, že žadatel nemá nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení evidovaný u příslušného orgánu sociálního zabezpečení a nedoplatek na pojistném na veřejné zdravotní pojištění evidovaný u příslušné zdravotní pojišťovny.

   Tato potvrzení jsou při osobním podání žádosti předkládána v listinné podobě, tzn. opatřena úředními razítky dotčených úřadů a podpisy oprávněných úředních osob, anebo tak, aby jejich převedení z datové zprávy do podoby listinné splňovalo náležitosti stanovené zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“).

   Potvrzení, která předkládají žadatelé o udělení státního občanství a která byla u dotčených úřadů vyžádána elektronickou cestou, je tedy nezbytné opatřit doložkou o provedení konverze v souladu s § 22 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. Dle ustanovení § 22 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., *má-li být předložen dokument v listinné podobě správnímu orgánu, nebo soudu anebo jinému státnímu orgánu, zejména aby byl užit jako podklad pro vydání rozhodnutí, je tato povinnost splněna předložením jeho výstupu* (dokument po převedení do listinné podoby způsobem zajišťujícím shodu obsahu těchto dokumentů a s připojenou doložkou o provedení konverze).

V případě, že uvedená potvrzení zašle žadatel ze své datové schránky do datové schránky úřadu, u něhož žádost o udělení státního občanství České republiky podal, může je tento úřad zároveň s postoupením žádosti samotné (v listinné podobě) přeposlat ze své datové schránky do datové schránky Ministerstva vnitra (je však nezbytné do průvodní datové zprávy uvést důvod jejich zaslání včetně identifikačních údajů k žadateli tak, aby bylo možné elektronické dokumenty „spárovat" s postupovanou žádostí o udělení státního občanství).

5. ***Jak mají vypadat žádosti či prohlášení (§ 31) podané právním zástupcem přes datovou schránku? Vše konvertované, ověřené podpisy žadatele, i když má advokát plnou moc?***

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky lze učinit rovněž prostřednictvím právního zástupce na základě plné moci. Dokumenty musí být opatřeny doložkou o provedení konverze v souladu s § 22 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. Úředně ověřený podpis je třeba pouze v případě, kdy je prohlášení učiněno pro dítě starší 15 let, a to na souhlasu dítěte s nabytím státního občanství České republiky prohlášením.

6. ***Má se k žádosti o udělení státního občanství na Ministerstvo vnitra vkládat výpis z cizineckého informačního systému?***

Výpisem z informačního systému cizinců si Ministerstvo vnitra v souladu s § 67 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky ověřuje skutečnosti rozhodné pro posouzení splnění podmínek pro udělení státního občanství České republiky. K žádostem o udělení státního občanství postupovaným krajskými úřady není tedy třeba vkládat výpis z cizineckého informačního systému.

7. ***Jakým způsobem postupovat v otázce zápisu narození a případně vydání osvědčení o státním občanství u dítěte, jehož matka – cizinka, byla vdaná za muže, státního občana České republiky. Manželství bylo rozvedeno, rozsudek nabyl právní moc před narozením dítěte a dítě se narodilo v ochranné lhůtě 300 dní po pravomocném rozsudku o rozvodu manželství. Po narození dítěte učinila matka cizinka s bývalým manželem a se stávajícím partnerem trojdohodu před matričním úřadem. Její stávající partner je rovněž cizinec. Trojdohoda byla učiněna po narození dítěte, ale před zápisem do knihy narození.***

V uvedeném případě je rozhodující, že se dítě narodilo ve lhůtě do uplynutí 300 dnů poté, co manželství se státním občanem České republiky zaniklo, a že v den narození dítěte nebylo učiněno prohlášení dle § 777 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník"). V takovém případě platí první domněnka otcovství, tj. že otcem dítěte je (bývalý) manžel matky (viz § 776 odst. 1 občanského zákoníku). Podle § 4 zákona o státním občanství České republiky, platí, že dítě nabývá státní občanství České republiky narozením, je-li v den jeho narození alespoň jeden z rodičů státním občanem České republiky. Z uvedeného tedy vyplývá, že dítě nabylo státní občanství České republiky ex lege, neboť v den narození svědčila domněnka otcovství bývalému manželovi, který je státním občanem České republiky. Skutečnost, že zápis o narození dítěte zřejmě nebyl v matriční knize ke dni uzavření tzv. trojdohody učiněn, není pro nabytí státního občanství České republiky podstatná. Pro úplnost lze zmínit, že právní vztah rodiče a dítěte nevzniká zápisem do matriční knihy, ale narozením.

8. ***Dotaz k posouzení archivních podkladů získaných v řízení o nabytí státního občanství prohlášením dle § 31 zákona o státním občanství České republiky (prohlašovatel byl legitimován pravděpodobně vojákem Wehrmachtu…).***

V rámci vedených správních řízení je nutné postupovat podle § 64 zákona o státním občanství České republiky. Z nabytí státního občanství České republiky prohlášením dle § 31 zákona o státním občanství České republiky jsou přitom vyloučeny mj. osoby, které pozbyly československé státní občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Rozhodující pro uplatnění dekretu na státoobčanské postavení dotčené fyzické osoby je pak způsob, jakým daná osoba nabyla německé státní občanství (tedy např. zda k němu došlo na základě legitimace, anebo zda na státoobčanské postavení dotčené fyzické osoby dopadal již před legitimizací předpis cizí okupační moci, díky němuž došlo ex lege k nabytí státní příslušnosti Německé říše). Na základě toho je pak nutné posoudit, zda dotčená fyzická osoba pozbyla československé státní občanství dle ústavního dekretu či nikoliv, a tedy zda jsou splněny podmínky pro nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 31 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky.

9. ***K opci učiněné po roce 1945 dosavadními obyvateli Podkarpatské Rusi.***

K otázce opčních prohlášení podle Smlouvy o Zakarpatské Ukrajině ze dne 29. června 1945 odkazujeme na znění této smlouvy jakož i na Oběžník MV pro KNV zn. 216/10-29/9-1949-A/5 ze dne 7. 11. 1949, který shrnuje právní úpravu státního občanství osob ze Zakarpatské Ukrajiny s ohledem na zrušení domovského práva. Dle předmětného oběžníku bylo rozhodným pro určení způsobu nabytí československého státního občanství datum, kdy dotčené osoby opustily území Zakarpatské Ukrajiny. Opční prohlášení přitom bývalí československí občané činili jen v případě, že měli trvalé bydliště na Zakarpatské Ukrajině do 29. 6. 1945 a do ČSR se přestěhovali až po 22. 9. 1945 (nebo v případě vojenských osob ruské nebo ukrajinské národnosti, které se zúčastnily v řadách československé armády války proti Německu za osvobození Československa, a členové jejich rodin žijící na území Zakarpatské Ukrajiny).

Rozhodujícím pro posouzení vlivu dvoustranné smlouvy mezi ČSR a SSSR na státoobčanské postavení fyzické osoby jsou tedy podklady získané archivním státoobčanským šetřením, z nichž je patrné datum přistěhování do Československa (do 29. 6. 1945, případně mezi 30. 6. 1945 a 21. 9. 1945, nebo až po 22. 9. 1945). Pokud relevantní podklady nelze archivním šetřením dohledat, je možné podle § 45 odst. 2 správního řádu ve spojení s § 45 odst. 2 zákona o státním občanství České republiky vyzvat žadatele k předložení dokladů podstatných pro zjištění státního občanství dotčené fyzické osoby a případně řízení podle § 64 odst. 1 písm. a) správního řádu přerušit.

10. ***K prokazování totožnosti prostřednictvím svědeckých výpovědí v případě žádostí o osvědčení o státním občanství České republiky.***

Totožnost fyzických osob, jež podávají žádost o vydání osvědčení o státním občanství České republiky, musí být bez jakýchkoliv pochybností ověřena. V případě, že fyzická osoba nedisponuje platným průkazem totožnosti, je nezbytné ověřit její totožnost jiným hodnověrným způsobem. Ministerstvo vnitra přitom připomíná, že uvedená správní řízení vedou krajské úřady a je tedy jejich

povinností prokázat totožnost účastníka řízení bez jakýchkoliv pochybností. V tomto směru tedy Ministerstvo vnitra odkazuje na zápis z pracovní porady z roku 2016, který lze považovat za metodickou pomůckou pro výše uvedené situace. Neobsahuje-li spisový materiál zaslaný zastupitelským úřadem protokol o svědecké výpovědi, který je zastupitelský úřad povinen podle § 18 správního řádu s každým svědkem sepsat, je třeba od něj vyžádat další podklady a informace k identifikaci žadatele.

11. ***Prokazování totožnosti při osobním podání žádosti o udělení státního občanství České republiky a složení státoobčanského slibu státními občany Ukrajiny v případě uplynutí doby platnosti cestovního dokladu (nad rámec dotazů z pracovní porady).***

Zákon o státním občanství České republiky nepodmiňuje prokázání totožnosti při podání žádosti o udělení státního občanství České republiky a složení státoobčanského slibu předložením cestovního dokladu. Podle § 36 odst. 5 správního řádu lze totožnost prokázat jakýmkoliv dokladem, který je veřejnou listinou, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě bydliště mimo území České republiky, a z něhož je patrná i podoba, popřípadě jiný údaj umožňující správnímu orgánu identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele. Ve smyslu tohoto ustanovení je tedy možné totožnost prokázat **průkazem o povolení k trvalému pobytu**, **mezinárodním řidičským průkazem, řidičským průkazem obsahujícím údaj o bydlišti žadatele** a v krajním případě rovněž **cizineckým pasem** vydaným podle § 113 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.